

Х. Райдър Хагард

БРАТЯТА РИЦАРИ

София, 2024

H. Rider Haggard
THE BRETHERN

© Издателство „Изток-Запад“, 2024

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на „Изток-Запад“.

© Боряна Даракчиева, превод от английски, 2024

© Андрей Димитров, оформление на корицата, 2024

ISBN 978-619-01-1386-7

Х. РАЙДЪР ХАГАРД

БРАТЯТА РИЦАРИ

Превод от английски
Боряна Даракчиева

На госпожа Мадисън Грийн

СЪДЪРЖАНИЕ

Бележка от автора.....	7
Пролог.....	9
Глава I До водите на реката на смъртта.....	11
Глава II Сър Андрю д'Арси	21
Глава III Посвещаване в рицарство.....	29
Глава IV Писмото на Саладин	39
Глава V Търговецът на вино	49
Глава VI Коледният пир в Стийпъл.....	59
Глава VII Знамето на Саладин	69
Глава VIII Вдовицата Масуда	77
Глава IX Конете пламък и дим	89
Глава X На борда на галерата.....	101
Глава XI Градът на Ал Джебал	113

Глава XII	
Господарят на смъртта	121
Глава XIII	
Пратениците	129
Глава XIV	
Битката на моста	141
Глава XV	
Бягството към Емеса	151
Глава XVI	
Султан Саладин	161
Глава XVII	
Братята напускат Дамаск	169
Глава XVIII	
Улф плаща за подправеното вино	179
Глава XIX	
Пред стените на Аскалон	191
Глава XX	
Късметът на звездата на Хасан	201
Глава XXI	
Какво се случи с Гудуин	211
Глава XXII	
В Йерусалим	221
Глава XXIII	
Света Розамунд	229
Глава XXIV	
Последните капки в горчивата чаша	239

БЕЛЕЖКА ОТ АВТОРА

Преди време над цъфналата долина на Тиберия до Галилейското езеро авторът се взираше в двата върха на хълма Хатин. Тук, или поне така казва традицията, Христос е произнесъл своята Проповед на хълма – най-съвършеното наставление за доброта и мир. Тук – и това е сигурно – след почти дванайсет века Юсуф Салах ад-Дин, по-известен като султан Саладин, е победил християнската власт в Палестина във вероятно най-ужасната битка, която тази напоена с кръв земя е виждала. Така Планината на блаженствата се превръща в Планината на касапницата.

Докато разсъждава за тези странно контрастни сцени, разиграли се на едно и също място, в съзнанието му се надига желание да изтъче, доколкото му е по силите, приказка, в която всеки, увлечен от романтиката на тази наситена и загадъчна епоха, може да види, та макар и съвсем бегло и откъслечно, дългата война между Кръста и Полумесеца, вилняла в сирийските равнини и пустини. Да види рицарите кръстоносци и техните дами, техните любови и страдания в Англия и в Изтока; страховития господар на асасините, когото франките наричали Стареца от планината, и неговия град-крепост Масяф; храбрия, макар и понякога жесток, Саладин и неговите яростни сарацини; разгрома на самия Хатин, по чиито скалисти чукари Светото разпятие се е издигало като знаме и е било пленено, за да не бъде видяно повече от християнски очи. И последното крушение, след което кръстоносците губят Йерусалим завинаги.

Тази история е плод на това желание.

ПРОЛОГ

Салах ад-Дин, Предводител на правоверните, непоклатима крепост, Господар на Изтока, седеше една нощ в двореца си в Дамаск и мислеше колко прекрасни са пътищата на Аллах, който го бе издигнал до сегашното му високо положение. Спомняше си как, когато още беше малък в очите на мъжете, Нур ад-Дин, цар на Сирия, го накара да придружи чичо си Ширкух до Египет, накъдето той тръгна „като на заколение“, и как против волята си се издигна до величието. Мислеше и за баща си, мъдрия Аюб, и за братята си, с които бе израснал. Вече всички бяха мъртви освен един. Мислеше и за сестрите си, които много бе обичал. Но най-много мислеше за нея, Зобейде, която беше отведена от рицаря, когото бе обикнала, макар да изгуби душата си – да, англичанина, приятел от младостта му, затворник на баща му, сър Андрю д’Арси. Воден от страстта, той беше причинил страшна мъка на дома му. Тогава Салах ад-Дин се закле, че ще я върне, дори от Англия, и вече бе планирал да убие съпруга ѝ и да я плени, когато научи за смъртта ѝ. Тя беше родила дете, така му казаха шпионите му, момиче, което трябваше вече да е жена – неговата племенница, в чиито вени течеше и кръвта на английски благородник.

Докато умът му бродеше от полузабравеното минало през бедите и кръвта, които осейваха дните му, към последната велика битка между следовниците на пророците Исус и Мохамед, към този джихад*, за който се беше подготвял... той въздъхна. Защото беше милостив човек и не обичаше касапницата, макар че яростната му вяра го тласкаше от война към война.

Салах ад-Дин спеше и сънуваше мир. В съня му пред него стоеше девица. Когато тя повдигна воала си, той видя, че е красива, с черти като неговите, но по-изящни, и веднага разбра, че това е дъщерята на сестра му, която бе избягала с английския рицар. Запита се защо го посещава и в съня си помоли Аллах да му даде яснота. И тогава внезапно видя същата жена, застанала пред него в сирийска долина, а от двете ѝ страни имаше безброй орди от сарацини и франки, от които хиляди, десетки хиляди щяха да умрат. Той, Салах ад-Дин, препусна начело на своята армия с изваден ятаган, но тя хвана ръката му и го възпря.

– Какво правиш тук, племеннице? – попита я той.

* Свещена война. – Б.а.

(Всички бележки под линия, освен изрично отбелязаните, са на редактора.)

– Дойдох да спася животи чрез теб – отвърна тя, – защото съм родена от твоята кръв и съм изпратена при теб. Свали ятагана, царю, पोщади ги.

– Девице, а какъв откуп ще ми дадеш, за да пощада тяхното множество? Какъв откуп, какъв дар?

– Дарявам ти моята собствена кръв и Небесен дар за покой на грешната ти душа, царю. – И тя издърпа острия връх на ятагана му към гърдите си.

Салах ад-Дин се събуди и се зачуди на този сън, но не каза нищо на никого. Следващата нощ сънят се върна при него и споменът остана през целия ден, но той пак не каза нищо.

Когато на третата нощ го сънува отново, още по-ярко, той вече беше сигурен, че му е изпратен от Аллах, и призова светите имами и гадатели, за да се посъветва с тях. Те го изслушаха, помолиха се, обсъдиха и казаха това:

– О, султане, Аллах те предупреждава в сенките, че тази жена, твоята племенница, която живее далече в Англия, чрез своето благородство и саможертва в идното време ще те спаси от проливането на море от кръв и ще донесе покой на земята. Затова те съветваме да доведеш тази дама в двора си и да я държиш до себе си, защото, ако тя си отиде от теб, и покоят ще си отиде с нея.

Салах ад-Дин отвърна, че думите им са мъдри и правдиви и че той също така е разчел съня си. После извика един фалшив рицар, който носеше кръста само на гърдите си, но тайно беше приел Корана – негов шпионин франк, дошъл от страната, където живееше неговата племенница. Той му беше разказал за нея, за баща ѝ и за дома ѝ. С този рицар и още един шпионин, който минаваше за християнски поклонник, както и с помощта на принц Хасан, един от най-великите и най-доверени негови емири, султанът измисли хитър план за пленяването на девицата, ако тя не пожелае сама да иде при него, и за довеждането ѝ в Сирия.

Нещо повече – за да бъде в очите на всички нейното положение достойно за високия ѝ род и съдба, – той провъзгласи своята племенница, която никога не беше виждал, за принцеса на Баалбек, с големи владения, някога принадлежали на нейния дядо Аюб и чичо ѝ Изедин. Освен това избра здрава бойна галера, екипаж от опитни моряци и воители под командването на принц Хасан. После написа писмо до английския лорд, сър Андрю д'Арси, и до неговата дъщеря. Приготви царски подарък от бижута и ги изпрати на дамата чак в Англия заедно с декрета за новата ѝ титла. Нареди на хората си с мир ли, със сила ли, с измама ли, но да я доведат при него и без нея да не му се мяркат пред очите. Изпрати с тях двамата франкски шпиони, които знаеха къде живее дамата, а единият, фалшивият рицар, беше опитен мореплавател и стана капитан на кораба.

Всичко това стори Юсуф Салах ад-Дин и зачака търпеливо, докато Аллах реши да изпълни видението му, което сам бе изпратил на душата му насън.

ГЛАВА I

ДО ВОДИТЕ НА РЕКАТА НА СМЪРТТА

Розамунд стоеше на старинната стена на брега на Есекс и се взираше в океана на изток. Зад нея, отляво и отдясно, като пазачи до господарката си, стояха братовчедите ѝ, близнаците Гудуин и Улф, високи и мускулести мъже. Гудуин беше неподвижен като статуя и ръцете му стискаха дръжката на дългия, покрит с ножница меч, чийто връх беше опрян в земята пред него. Брат му Улф обаче пристъпваше неспокойно и накрая шумно се прозя. Те бяха красиви, и тримата, великолепни в разцвета на младостта и здравето си. Царствената Розамунд, тъмнокоса и тъмноока, с кожа като слонова кост, с тънък кръст и букет диви цветя в ръка; светлият и строен Гудуин, със замечтано лице, и дръзкият синеок воин Улф, саксонец от глава до пети въпреки нормандската кръв на баща му.

Щом чу прозявката, Розамунд обърна глава с бавна грация, характерна за всичките ѝ движения.

– Вече ти се доспа, а слънцето още не е залязло – каза тя с плътния си тих глас, който вероятно заради чуждия акцент се различаваше от гласа на всяка друга жена.

– Така е, Розамунд – отвърна Улф. – Ще ми се да поспя, а и сега, след като най-сетне набра жълтите цветя, заради които яздохме толкова далече, стана... доста късно.

– Срамота, Улф – каза тя с усмивка. – Погледни това море, небето, тази пелена от златно и от лилаво...

– Гледам го усилено вече половин час, братовчедке Розамунд; както и твоя гръб, лявата ръка на Годуин и едната страна на лицето му, докато не ми се струва вече, че съм коленичил в абатство Стангейт и се вирам в барелефа върху гробницата на баща ми, а приор Джон каканиже месата. Защото, ако беше изправен, този барелеф щеше да е същински Гудуин, с кръстосани върху дръжката на меча ръце и същото студено, застинало и втренчено в небето лице.

– Гудуин също някой ден ще има такъв барелеф, или поне така се надява, ако светците бъдат милостиви и му позволят да извърши същите дела като баща ни – намеси се брат му.

Улф го погледна и в сините му очи проблесна някакво странно вдъхновение.

– Не, едва ли. Може да сториш същите дела, че и по-велики, но съм сигурен, че ще лежиш не покрит с ризница, а с монашеска гугла, докато някоя жена не

те отърве от нея и не ти покаже най-бързия път към небесата. Я кажете какво си мислите вие двамата – защото аз се чудя с глупавата си глава и много ми се ще да узная дали съм се доближил до истината? Нека Розамунд говори първа. Не, не цялата истина – моминските ѝ мисли са си само нейни, – но поне частица, само връхчето, което се подава отгоре и трябва да бъде обрано като сметана.

Розамунд въздъхна.

– Аз ли? Мислех си за Изтока, където слънцето грее вечно, морето е синьо като камъните на пръстена ми, а мъжете са изпълнени с непозната мъдрост...

– А жените са робини на мъжете! – прекъсна я Улф. – Все пак не е чудно, че мислиш за Изтока, защото неговата кръв е във вените ти, и то царска кръв, ако се вярва на приказките. Кажй, принцесо – той коленичи пред нея шеговито, но все пак личеше истинска обич и преклонение, – братовчедке моя, внучке на Аюб и племеннице на великия владетел Юсуф Салах ад-Дин, искаш ли да напуснеш тази бледа земя и да посетиш своите владения в Египет и Сирия?

Тя го слушаше и при тези думи очите ѝ се възпламениха. Цялото ѝ тяло се изпъна, гърдите ѝ се надигнаха, а тънките ѝ ноздри се разшириха, сякаш доловили някакъв сладък, познат парфюм. Наистина в този миг, застанала на стената над морето, Розамунд приличаше на царица.

Тя обаче му отговори с въпрос:

– И как ще ме посрещнат там, Улф, коя съм аз – нормандка, Д'Арси, християнка?

– Първото ще ти простят, защото кръвта си е кръв, а второто... е, вярата се променя.

Тогава Гудуин се обади за първи път.

– Улф – рече той строго, – съдържай си езика, защото някои неща не бива да бъдат изричани дори като глупава шегга. Аз обичам братовчедка ни повече от всеки друг на тоя свят...

– Е, в това съм съгласен – намеси се Улф.

– Повече от всеки друг на тоя свят – повтори Гудуин, – но в името на Светата кръв и на свети Петър, до чийто храм стоим сега, ти казвам, че ще я убия със собствената си ръка, преди устните ѝ да целунат книгата на измамния пророк.

– Или някого от неговите следовници – промърмори на себе си Улф, но за щастие достатъчно тихо и те не го чува. После каза по-високо: – Розамунд, ти нали разбираш, че трябва да внимаваш, защото Гудуин винаги държи на думата си, а ще е много жалко да си иде напразно такава красота и мъдрост.

– Спри с шегите, Улф – каза тя и сложи леко ръка на наметалото, което скриваше ризницата му. – Спри да се шегуваш и моли свети Чад, строителя на тази църква, да не се изправяме пред такъв ужасен избор, нито аз, нито обичният ти брат – който всъщност ще е прав тогава да ме посече.

– Е, щом е така – отвърна Улф, а светлото лице на брат му се зачерви, – мисля, че трябва да знаем как да посрещнем това. Все пак толкова ли е труден изборът между смъртта и дълга?

– Не зная – отвърна тя, – често саможертвата изглежда по-лесна, видяна отдалече; но има и по-ценни неща за губене от живота.

– Какви неща? Какви? Титли, богатство или... любов?

– Вижте – каза Розамунд с друг тон, – каква е онази лодка там до устието на реката? Преди малко вдигнаха греблата, сякаш хората в нея ни наблюдаваха.

– Рибари – отвърна небрежно Улф. – Видях мрежите им.

– Да, но под тях проблясва нещо ярко, като мечове.

– Риба – каза Улф, – все пак сме в Есекс. – Розамунд обаче не изглеждаше убедена. – Нека питаме Гудуин какво мисли – продължи Улф. – Какви са те?

– Братко, нали искаше да знаеш за Изтока... и неговите войни.

– Които не ни донесоха голям късмет – отвърна Улф, – все пак нашият баща беше посечен от тях и у дома се завърна само сърцето му, което лежи наблизко, в Стангейт.

– А има ли по-добър начин да умреш – попита Гудуин – от този да се биеш за Кръста на Христа? Нима не се разказва още за смъртта му? Моля се на Девата да ме дари с поне наполовина тъй славна смърт!

– Да, той умря славно... умря славно – каза Улф, сините му очи проблясваха и ръката му плъзна към дръжката на меча. – Но, братко, в Йерусалим сега е мир, както и в Есекс.

– Мир ли? Да, но скоро отново ще има война. Монахът Питър – когото видяхме в Стангейт миналата неделя, е напуснал Сирия само преди шест месеца. Та той ми каза, че войната приближава бързо. Сега султан Саладин призовава войските си от дълж и шир в Дамаск, а имамите му проповядват война сред народите и владетелите на Изтока. А когато тя дойде, братко, нима ние няма да участваме в нея, както са сторили дядо ни и баща ни, чичо ни и още мнозина от нашия род? Нима ще гнием тук в тази сива страна, както правим от толкова години по волята на чичо си, да, откакто се върнахме от Шотландската война, ще броим добитъка и ще орем нивите като селяни, докато нашите равни нападнат езичниците, развяват знамената си и кръвта тече червена по светите пясъци на Палестина?

Сега Улф започна да се пали.

– В името на Светата Дева и на дамата тук – той погледна към Розамунд, която се взираше замислено в тях – ти върви където щеш, Гудуин, а аз ще дойда с теб, защото както заедно сме се родили, тъй и заедно ще умрем, ако ни е писано. – И внезапно ръката му, която досега си играеше с дръжката на меча, я стисна здраво и издърпа дългото тънко острие от ножницата. Хвърли го високо във въздуха и то проблесна, преди да падне отново в ръката му. И с тъй силен глас, че накара птиците да излетят с плясък на крила от солниците под тях, Улф нададе стария боен вик, който беше кънтял над толкова много полета: „Д’Арси! Д’Арси! Посрещнете Д’Арси, посрещнете смъртта!“. После прибра меча в ножницата и добави смутен: – Нима сме деца, които се бият там, където няма враг? Все пак, братко, скоро може да намерим такъв!

Гудуин се усмихна мрачно, но не отговори, а Розамунд каза:

– Е, братовчеди, вие ще заминете и вероятно няма да се завърнете, и това ще ни раздели завинаги. Но – гласът ѝ прекъсна за миг – такава е женската участ, когато мъжете като вас обичат голия меч повече от всичко. И все пак не бих ви ценила повече, ако бяхте други. Братовчеди, не знам защо – тя потрепери леко, – но усещам в сърцето си, че Небесата често отговарят бързо на молитвите ни. О, Улф! Мечът ти изглеждаше червен на слън-

чевата светлина. Кървавочервен. Опасявам се... не, не зная от какво. Хайде, да вървим, защото ще яздим девет мили, а скоро ще мръкне. Но първо елате с мен в параклиса, за да помолим свети Петър и свети Чад да ни пазят по пътя към дома.

– Пътя ли? – попита тревожно Улф. – Та от какво има да се страхуваш при езда от девет мили покрай бреговете на Блекуотър?

– Казах по пътя към дома, Улф, а домът не е в замъка Стийпъл, а отвъд – каза тя и посочи тихото небе.

– Добър отговор – каза Гудуин, – на това древно място, откъдето мнозина са тръгвали към дома; всички вече мъртви римляни, когато крепостта е била тяхна, и саксонците, които са дошли после, и безброй други след тях.

Те се обърнаха и влязоха в старата църква – една от първите църкви в Британия; груб строеж от римски камък, иззидан от ръцете на самия Чад, саксонския светец, преди повече от петстотин години. Коленичиха пред грубия олтар и се помолиха, всеки по своя си начин, прекръстиха се и тръгнаха към конете, които бяха вързани в един навес наблизо.

До замъка Стийпъл имаше два пътя, по-скоро пътеки – единият минаваше на около миля навътре в сушата и прекосяваше село Брадуел, а другият, по-късият, минаваше покрай солниците към тясната река, наречена Реката на смъртта. Стигнаше ли до нея, пътникът към Стийпъл трябваше да извие навътре към сушата, като приоратът Стангейт оставаше вдясно. Те избраха този път, защото при отлив конете вървяха по-лесно там – а дори през лятото пътят навътре в сушата беше по-труден. Освен това искаха да се приберат навреме за вечеря, защото старият рицар, сър Андрю д'Арси, баща на Розамунд и чичо на осиротелите братя, щеше да се разтревожи и вероятно да тръгне да ги търси.

Около половин час те яздиха по брега на солниците в тишина, нарушавана само от крясъка на дъждосвирец и плисъка на вълните при отлива. Не срещнаха никого, защото това място беше пусто и рядко посещавано, освен от рибарите понякога. Накрая, точно когато слънцето започна да се спуска към хоризонта, приближиха брега на Реката на смъртта – част от приливната вода, която навлизаше на миля и нещо в сушата и ставаше все по-тясна, но тук беше широка около триста ярда. Конете им бяха добри, макар че сивият кон на Розамунд, подарък от баща ѝ, беше прочут в околността не само с бързината и силата си, но и с това, че е толкова кротък, та дори дете може да го язди. Конете на братята бяха по-едри и по-тежки, добре обучени бойни жребци, които чакаха, където ги оставиш, и се впускаха в атака, когато ги пришпориш, без да се плашат от виковете на мъжете или от проблясващата стомана.

Земята пред тях изглеждаше така: на около седемдесет ярда от брега на Реката на смъртта и успоредно на нея се простираше ивица суша, покрита с хресталаци и няколко дъба. Тя навлизаше в солниците и стигаше до тяхната пътека. А отвъд бяха блатото и широката река. Между този език от суша и брега на реката пътеката се виеше нагоре. Тя беше много стара, всъщност съществуваше именно защото римляните или някакви древни работници бяха построили тесен груб вълнолом или пристан от камък, дълъг четирийсет или петдесет ярда, който стигаше до водите на реката – без съмнение, за да служи на рибарските

лодки, които да спират до него при отлив. Този пристан беше почти разрушен през вековете, затова краят му вече беше под водата, но частта на сушата беше, общо взето, запазена.

Когато стигнаха до възвишението над гористия участък от сушата, зорките очи на Улф, който яздеше първи, защото тук пътеката вървеше покрай блатото и бе така тясна, че трябваше да минават по един – забелязаха голяма празна лодка, вързана за желязна скоба на стената на пристана.

– Рибарите са слезли на брега, Розамунд – каза той, – сигурно са отишли в Брадуел.

– Това е странно – каза тя разтревожена, – тук никога не идват рибари. – И дръпна юздите, сякаш да обърне коня си.

– Е, не зная дали идват, но определено са си отишли – каза Гудуин и се наведе напред, за да се огледа. – Няма защо да се страхуваме от празна лодка, затова да продължаваме.

Те продължиха и стигнаха до върха на каменния кей, когато зад тях се чу звук, който ги накара да се обърнат. И това, което видяха, разкри на сърцата им истината. По тясната пътека зад тях един по един изскачаха мъже с мечове – бяха шест или осем души. Под шлемовете или кожените шапки лицата им бяха покрити с кърпи с процепи за очите.

– Засада! Засада! – извика Улф и извади меча си. – Бързо! След мен по пътя за Брадуел! – И той пришпори коня си. Препусна напред, но само след секунда някой го дръпна така силно надолу, че увисна от коня. – Господи! Има още! – И наистина – още една банда въоръжени мъже с кърпи на лицата бяха изскочили пред тях по пътя за Брадуел. Сред тях беше едър мъж, който изглеждаше невъоръжен – ако не се брои дългият извит нож на пояса му и ризницата, която се подаваше под широкото му наметало.

– Към лодката! – извика Гудуин и едрият мъж се засмя – лек, но пронизителен смях, който дори тогава направи впечатление и на тримата.

Те препуснаха покрай пристана, защото нямаше къде другаде да отидат – пътят беше препречен – от едната му страна бяха блатото и реката, а от другата – стръмният горист бряг. Когато стигнаха до него, разбраха защо се смее мъжът – лодката беше вързана със здрава верига, която не можеше да бъде прерязана, а платното и греблата ги нямаше.

– Качвайте се в нея – каза подигравателно мъжът, – или поне дамата да се качи. Така ще ни спестите труда да я носим дотам.

Розамунд пребледня, а лицето на Улф стана червено. Той стисна здраво меча си. Гудуин обаче, спокоен както винаги, препусна напред и каза тихо:

– Какво искате от нас? Ако са пари, нямаме – само оръжията и конете, които струват скъпо.

Сега мъжът с кривия нож също се приближи, придружен от още един – висок и лукав на вид. Едрият зашепна в ухото му.

– Господарят ми казва – рече високият, – че с вас е онова, което е по-ценно от всичкото злато на краля – много красива дама, от която някой много се нуждае. Дайте ни я сега и вървете по пътя си с оръжията и конете. Защото вие сте храбри млади мъже и не искаме да проливаме кръвта ви.

Сега беше ред на братята да се засмеят.